

Resa med Författaren V

Under den nästan åtta timmar långa färden med Adalen III mellan Härnösand och Sollefteå hade jag umgåtts med författaren Ludvig Nordström, ställt en del kanske något oförsynta frågor, som delvis irriterade honom. Men eftersom varje författare är intresserad av att höra hur man uppfattat hans verk, hade han behärskat sig och visat tålamod. Han var ju en vetgirig natur.

Jag hade ytterligare ett par saker på hjärtat.

— Tänkte ni aldrig på rationaliseringens effekter på arbetstillgången i Norrland? frågade jag. Trodde ni dessutom att Norrlands tillgångar på råvaror var outtömliga? Menade ni verkligen att de skulle bilda underlag för en befolkning, många gånger större än den nuvarande?

Han såg skarpt på mig men svarade ingenting. Jag fortsatte:

— Tänkte ni aldrig på den miljöförstöring, som teknik och effektivisering av jordbruk och industri ofrånkomligt måste föra med sig? Ni var konstnär i flera avseenden och illustrerade gärna själv era böcker. Jag betvivlar att någon svensk bokillustratör avbildat ens tillnärmelsevis så många bolmande fabrikskorstenar som ni. Jag kommer ihåg en bild av Härnösands hamn, omgiven av 13 rykande höga skorstenar. För er en framtida skönhetsyn. Och så här skriver ni 1934 i "Pyramiden Sverige": "Att rök ska kunna vara så vacker! Vanlig rök, som stiger bolmande ur fabrikskorstenarna. Så vacker, att det kittlar i hjärtat, rycker i tårpåsarna och kliar i verstarmen!"

Här avbröt mig författaren: — Citera också försättningen, sa han.

Jag lydde: "För ett par år sen, sommaren 1932, reste jag motorbåt från Öregrund upp till Ulvöhamn i Ångermanland. Inte en rök! Inte en ångare! Depressionsstillhet över världen! Då förstod jag fabriksrökens skönhet. Nu insuper jag den med ögon och själ. Det är en symfoni av rök

30/7

kar från fabrikskorstenar, från ångbåtsskorstenar, och i den vävas vi in."

— Visst förstår jag er, sa jag. Men det dilemma vi nu befinner oss i, anade ni knappast. Den avökad och rationaliserad produktion skapade miljöförstöringen, som nu utgör det allvarligaste hotet mot vår värld, forutsåg ni inte. Det är inte heller att begära att ni skulle ha gjort det. Ni skriver 1932 i första delen av redogörelsen för er jorden runtresa om hamnstaden San Pedro i Karibien: "dar upplever jag nu ett av de starkaste skönhetsintryck, som livet beskär mig: en oändlig oljepumpsgata." Något sådant skulle ingen kunna skriva i dag.

— Mot slutet av ert liv fann ni att utvecklingen i Norrland inte blev den ni förutsagt. Ni hade tänkt er att få tid och krafter att skriva ett framtidsepos om Norrlands lysande utveckling. Det blev inte av. Ser ni på ert litterära verk som ett misslyckande i stort?

Jag tyckte att Författaren såg på mig med sorgset allvar och hörde en viskning, som en tung suck: — Varför har ni läst mig?

— Jag ska försöka att svara på den frågan, sa jag.

SVEN VALLMARK